

HITKÖZSÉGI HÍRADÓ

NEM AZ A ZSIDÓ, AKINEK A SZÜLEI AZOK VOLTAK, HANEM AKINEK A GYERMEKE IS AZ LESZ! (Simon Peres)

Az Auschwitz Album az Európa Udvarba érkezik

Június 13-án, 12:30-kor a Mártírnapi után nyílik meg a besztecebányai Szlovák Nemzeti Felkelés Múzeuma Auschwitz Album című szabadtéri utazó tárlata az Európa Udvarban. A kiállítás egy hónapig lesz látható.

Tavaly a budapesti változat volt

megtekinthető a Selye János Gimnáziumban, most a szabadtéri változat mindenki számára könnyen elérhető lesz, aki Komáromban sétál.

Az eseményt a KZSH kezdeményezésére Komárom városa és a múzeum közösen szervezik.

Konferencia a Menházban

Komárom Zsidó Öröksége

Június 29-én, kedden közös konferenciát szervez a Menházban, az épület felújításának befejezése alkalmából a Szlovák Zsidó Örökség Központ és a KZSH. Az eseményen a központ munkatársai és a hitközség képviselői adnak elő. A konferencia szlovákul folyik, a részletes meghívót a HH szlovák részében olvashatják.

Izraeli találkozások

Holczer Pali és dr. Novák Tamás találkozása Tel-Avivban

Látogatás a cfáti múzeumban

A Vajnorsky családdal Jeruzsálemben...

A Menház felújítása

Májusban a rossz időjárás ellenére folytatódott a Menház felújítása. Az utca felőli homlokzat szinte teljesen elkészült, helyükre kerültek a felújított gipszdíszek is. Az április végén megszavazott támogatásnak köszönhetően idén az udvar felőli részek felújítására is sorra kerülhet, ezzel befejeződhet a hat éve tartó munka.

Támogatónk

nka

Nemzeti Kulturális Alap

Nyertes pályázatok

A Komáromi Zsidó Hitközség májusban pályázatot nyert Komárom városától szociális célokra. A Szlovák Köztársaság Kormánya Kárpótlási Tanácsa április végén szavazott az ideai támogatásokról. Az idén a KZSH működésre, a Menház felújításának befejezésére és a HH kiadására nyert pályázatot. Köszönjük.

Kehila és Kehila Haver díj 2010

A Zsidó Kultúra Európai Napján (szeptember 5., vasárnap) idén is kiosztjuk a Kehila és Kehila Haver díjakat. Kehila díjban azok a hittestvéreink részesülhetnek, akik sokat tettek a régió közösségei életéért. Kehila Haver díjat olyan nem zsidó emberek kaphatnak, akik az elpusztult zsidó közösségek emléke, illetve a vallási tolerancia erősítése érdekében tevékenykedtek. A díjakra június 30-ig lehet javaslatot tenni a kile@menhaz.sk címen vagy postai úton.

TV-felvétel Komáromban

Július elején Komáromban rögzítik a Magyar Televízió Az utódok reménysége című műsorának adását. A Kocsi Zsolt vezette szerkesztőség most ünnepli fennállásának 20. évfordulóját. A tervek szerint bemutatják a felújított zsinagógát, a temetőt és a mikvét. Szó esik majd a közösség eseményeiről és rendezvényeiről.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyháznak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (MAZSIHISZ) részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** –
 séfredaktor: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!** S finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky – a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatásával.

Faliújság rövid hírek

✧ A tavasz közeledtével ismét folyamatosan érkeznek látogatók, gyökereiket keresők a Menházba. Frederick Goldberg és Carolyn Lakewold az USA-ból érkeztek múltat kutatni, de voltak vendégeink az elmúlt hónapokban Olaszországból és Ausztráliából is.

✧ Új könyvekkel, köztük a most megjelent cseh nyelvű nagyünnepi Machzor imakönyvekkel bővült a Spitzer Béla Kiskönyvtár állománya.

✧ Kérjük a KZSH azon tagjait, akik még nem fizették be a 2010. évi tagsági díjat, hogy szíveskedjenek az a titkárságon félfogadási időben vagy átutalással rendezni.

✧ Májusban a nagy esőzések miatt ismét beázott az Eötvös utca 9-es ház. A KZSH vezetése intézkedett a műszaki hiba megszüntetéséről.

Temetői hírek

A KZSH ezúton kéri a hozzátartozókat, hogy a 2010. évi temetőgondozási díjat a titkárságon vagy átutalással szíveskedjenek befizetni minél hamarabb.

A látogatók jelzései alapján a sírkertben megnőtt a kullancsveszély. Kérjük, hogy a temetőlátogatáskor kullancsriasztó szerről gondoskodjanak!

TRADÍCIÓ a komáromi zsinagóga hitéleti oldala

Korán kezdődnek a Nagyünnepek – legyen Ön is velünk!

Szeptember 8-án, szerdán este kezdődnek a Nagyünnepek. Ekkor köszönt be az 5771-es zsinagógai év **Rosh Hashanah** ünnepével. **Jom Kippur** az engesztelés napja szeptember 17-én, pénteken este kezdődik. 18-án lesz a **Mazkir**, amikor halottainkra emlékezünk. A tavalyi siker után **Szukotra** ismét áll majd a sátor a Menház udvarán.

Kis közösségünk fontosnak tartja, hogy minden hitestvérünk velünk ünnepelhesse, ezért lehetőség szerint úgy tervezzük nyári szabadságukat, hogy az ünnepet együtt tölthessük!

a KZSH vezetősége

A Claims Conference képviselőjének látogatása Komáromban

Májusban egyhetes szlovákiai látogatásra érkezett Kim Zeitman, a Claims Conference képviselője Amerikából. Az utazás célja az volt, hogy a helyszínen ismerkedhessen meg a Holokauszt túlélőinek életkörülményeivel. A vendég Martin Kornfeld, a SZLOZSIHISZ irodavezetője kíséretében érkezett Komáromba. A Menházban Pasternák Antal

elnök, Haas Judit irodavezető és Paszternák Tamás koordinátor fogadták. A zsinagóga és a múzeum megtekintése után a KZSH vezetői ismertették a közösségi programokat, illetve a túlélők ellátása érdekében tett lépéseket. Az látogatás végén a küldöttség otthonában kereste fel Löwinger Blanka nénit, a Komáromban élő túlélők egyikét.

Pasternák Antal, Haas Judit (Komáromi Zsidó Hitközség) és Martin Kornfeld (SZLOZSIHISZ) és Kim Zeitman (Claims Conference)

Judaika dokumentáció

Május közepén két napon át dolgoztak Komáromban a pozsonyi Szlovák Zsidó Örökség Központ munkatársai, Jana Švantnerová művészettörténész és Viera Kamenická, a pozsonyi Zsidó Kultúra Múzeuma fotósa.

A munka fő célja a hitközség judaikáinak (kegytárgyak, zsidó valláshoz kötődő berendezési elemek) komplex dokumentálása. Pozsony, Trencsén és Nagymihály után Komárom volt a negyedik állomás.

Minden tárgyról profi fotó és leírás készül, a héber szövegek teljes körű fordítását is beleértve. Az elkészülő anyag a tervek szerint a későbbiekben kiadásra kerül.

A június utolsó hetében a Menházban megrendezésre kerülő Komárom Zsidó Öröksége című konferencián a művészettörténész asszonytól már hallhatunk a feldolgozás eredményéről.

Megtalálták Schnitzer Ármin főrabbi sírját

A komáromi Fórum Intézet Etnológiai Központja L. Juhász Ilona vezetésével másfél éve dolgozik a zsidó temető dokumentálásán. E munka részeként áprilisban városunkba látogatott Bányai Viktória a budapesti ELTE-ről.

szakterülete a sírfeliratok kutatása. Komáromi látogatása során rábukkant temetőnkben az 52 éven át itt szolgáló Schnitzer Ármin főrabbi ledölt síremlékére. A KZSH a helyreállítására.

Az egyetem Hebraisztikai Tanszékének munkatársaként

A munkálatokról hamarosan beszámolunk.

Jövönk, ami összeköt – a régió oldala

Kertész Gábor, a Nyíregyházi Zsidó Hitközség elnökének gondolatai

Nyíregyháza bemutatkozik

Néhány évvel az emberi téboly azon eseményei után, amelyet a történelemben II. világháborúnak neveznek, születtem Magyarországon, zsidó szülők gyerekként. Nem meglepő, hogy születésem két ember utolsó mentsvára volt, mivel szüleim elvesztették családtagjaikat.

Számomra mindmáig döbbenetes az, hogy ennek elenére gyermekéveim vidáman teltek el, persze lassan szembe-sültem azzal, hogy létezés-

semnek mi volt az ára. Szüleim sok-sok kompromisszum árán megtartották a zsidó vallást, emiatt abból a szabolcsi kisleuból beköltöztünk Nyíregyházára, ahol ebben az időben a hitélet, a zsidó közösség ereje túltett talán a mai nagy közösségeken is. Tele volt a templom, sok tucat gyerek járt a heder-be, de 1956-60 között a közösség létszáma rohamosan csökkent és ez a folyamat a mai napig nem állt meg, legfeljebb lassult. Az utolsó rabbi Morgenstein Benő 1959-ben hagyta el Nyíregyházát, 1961-ben Izraelben elhunyt.

Így különböző okok miatt a 90-es évek végén a közösség létszáma már alig érte el a 100 főt.

1997-ben kerültem a közösség élére, ekkor kicserélődött a teljes vezetőség.

A megváltozott gazdasági-politikai körülményeket igyekeztünk úgy kihasználni, hogy a meglehetősen balkáni műszaki állapotból felemeljük a hitközséget, nyissunk a város felé és minél több embert bevonjunk a közösségbe, azok közül, akik ez idáig visszahúzódnak. Ez részben sikerült, részben nem.

Nem részletezném az elért eredményeket, de megjegyezném, hogy azt az életérzést, állapotot, amely a holokauszt előtti zsidó közösség életét jellemezte, már nem tudjuk visszahozni.

Nyíregyházán a 19. század közepén kaptak letelepedési jogot a zsidók, létszámuk rohamosan növekedett. A városra alapvetően jellemző volt a tole-

rancia, ezzel párhuzamosan történelmi tény, hogy a város illetve a megye zsidósága jelentősen hozzájárult a magyar polgárosodás kialakulásához.

A 19. század végén a szakadás után megtalálható volt mindhárom zsidó felekezet.

Nagy jelentőséggel bírt az, hogy az 1900-as évek elején Nyíregyházára költözött dr. Bernstein Béla, a tudós főrabbi, aki a modern zsidó vallási oktatás létrehozásában elvülhetetlen érdemeket szerzett. Még manapság is történelmi alpműként kezelhető Bernsteinnek a 1848-49-es szabadságharc zsidó vonatkozásaival kapcsolatos műve.

A vészkorszak közel 5000 zsidó személyt érintett Nyíregyházán.

A felszabadulás után, amely kifejezés ma Magyarországon megkérdőjelezett, a vidékről beköltözött zsidósággal együtt közel 1000-1200 fő élt a városban. Erről a létszámról apadt le a mai közösség létszáma hatvan egynéhány főre.

Szoktuk azt mondani (idehaza), hogy a létszámunkhoz képest nagy a szervezetségünk, azaz a zsidó férfiak túlnyomó többsége, több-kevesebb

rendszerességgel megjelenik az Istentiszteleteken, és már hosszú évek óta együtt ünnepeljük azokat az ünnepeket, amelyeket valaha a zsidóság elsősorban családi közösségekben tartott. A közösség tagjai idősek.

Nagyon kevés a fiatal, egyrészt mert kevés született, másrészt, mert a tanulmányok miatt elköltöznek, és egyre ritkább vendégek.

Tény, hogy azt a vallási és kulturális életet, ami Nyíregyházát és környékét jellemezte – gondolok itt, akár Ezekiel Taubra, a nagykállói „csodarabbira” és más híres zsidó személyiségre – már nem tudjuk visszahozni.

Elszomorító, hogy városunkban zsidó esküvő évtizedek óta nem volt.

A hitközségnek a létszámahoz és anyagi lehetőségeihez képest, permanensen sok feladata volt az elmúlt 12 évben. Felújítottuk szinte minden létesítményünket és különösen fontosnak tartjuk azt, hogy a különleges adottságú, egy erdőben telepített temetőnk, melyben több mint 2000 síremlék található, nem hagyjuk elenyészni.

Élünk, néha aggódunk, reménykedünk, igyekszünk széppé és tartalmassá tenni egymás, azaz a közösségünk életét, bízunk benne, hogy a politikai körülmények normalizálódnak, nem kell aggódnunk és félnünk.

Megragadom az alkalmat, hogy ezúton kívánjak a Komáromban és Szlovákiában élő minden hittestvérünknek jó pihenést és kellemes nyarat.

Sírkőavatások Dunaszerdahelyen

Május 23-án, vasárnap három sírkőavatásra került sor a dunaszerdahelyi zsidó temetőben. A rokonokon, ismerősökön, barátokon kívül eljöttek a régió szinte valamennyi hitközségének képviselői is: Győrből, Nyitráról, Pozsonyból, Galántáról és Komáromból.

A szépen felújított sírkertben avatási szertartást Haas Tibor a Galántai Zsidó Hitközség előimádkozója végezte, Fahn Béla, a galántai hitközség elnökének segítségével.

Elsőként Brandl Sándor majd Engel Joli néni, végül pedig Feldmár Janka sírkövet avatták fel a hagyományoknak megfelelően. Jó volt közösen emlékezni, feleleveníteni a hagyományokat. Sajnos ezen a szomorú helyen rég nem látott ismerősök találkoztak, mutatva azt, hogy élnek még a zsidó hagyományok ezen a vidéken.

(Folytatás az előző oldalról)

Társzerkesztője volt a Magyar Zsidó Szemlének és a Hacofeh héber nyelvű tudományos folyóiratnak. Szerkesztette az OMIKE három Almanachját és a Blau Lajos tiszteletére kiadott kötetes emlékművet. Az Országos Rabbiképző Intézetben 29 éven át adta elő a homiletikát és dr. Venetiáner Lajos halála óta a vallásbölcseletet Imakönyv fordítása ismételt kiadásokat ért meg, máchzor fordítása most van sajtó alatt.¹

Történelmi szerep jutott neki osztályrészül, hiszen „a kiegyezést követő három évtized áldott humusza kitermelt gazdag értékeket, magyar zsidó értékeket, irodalmi kört, és előkelő nőjű folyóiratot, hetilapot, európai hírnévre emelkedett festőket, szobrászokat, a rabbiképző pedig rátermelt igehirdetőket” (12) A jubileumi kötetben bemutatják őt a katedrán, a templomban, publicistaként, irodalmárként. 1934-ben a már többször említett Emlékkönyvben Hevesi Simon negyvenéves papi pályájának 512 bibliográfiai egységét sorolja fel Scheiber Sándor, ezen kívül 31 önálló kötete jelent meg, s publicisztikai közlései 26 periodikában láttak napvilágot. Ezek közül kettő héber nyelven.

Az ő fia dr. Hevesi Ferenc. Lugoson született 1898-ban és 1952-ben az USA-ban halt meg. 1921-ben doktorált, szakdolgozatát Philosophiai elemek Száádjá gáon arab bibliafordításaiban és kommentárjaiban címmel írta meg. (13)

1922-ben az Országos Rabbiképző Intézetben rabbivá avatták, majd első székhelyére, Székesfehérvárra került, ahol 1931-ig működött rabbiként. Szónoki képességeit édesapjától örökölte. Publikációi magyarul és héberül jelentek meg. 1931-től Budapesten rabbiként, majd 1943-tól főrabbiaként működött. Amikor kellett, kemény hangon állt ki a zsidóság érdekében, ugyanakkor az önvizsgálat szükségességét, az önkritika fontosságát hangsúlyozta. (14)

1939-46 között a Rabbiképzőben tanított. Közben megírta Az ókor zsidó bölcselete című művét, amely kiváló összefogla-

lása a zsidóság filozófiai eszmevilágának. 1945-46-ban tábori főrabbiaként, vezérőrnagy rangban tevékenykedett. Majd 1946-ban, talán, politikai okok miatt elhagyta az országot. (15) Az Egyesült Államokban telepedett le. Tehetsége ott is kiteljesedett. 1946-tól Hawaï rabbiaként működött. Homiletika - retorika témakörben megjelent munkáit ma is feltüntetjük az OR-ZSE szinopszisaiban. (16)

Hevesi Ferenc unokaöccse, Hevesi Simon unokája, Alan Hevesi, New York Állam gazdasági vezetőinek – New York State Comptroller – egyike, egészen 2006-ig. New York Állam számvevőjeként például - kézjeggyel látta el 2003-ban a magyar kulturális örökség megőrzéséről kötött egyezményt. (17)

Visszatérve Handler Márkra. Tanított, nevelt kitűnő embereket, figyelték szavát, hallgatták tanítását. Ezek közül az egyik Mose Fischer, rendkívül tehetséges vállalkozó, és alkotó üzletember volt. A polgárosodás eszméjének szellemében a dinamikus gazdasági fejlődés elősegítője akart lenni, és ennek szellemében gyárat, telepített nem messze Tatától. A gyár beindul, épül, és termékei közül több is a párizsi világkiállítás aranyérmét nyer. 1866-ban magyar nemességet kapott a hazai kerámiai ipar fejlesztése terén szerzett érdemeiért.

Először, 1979-ben jártam Tatán egykori egyetemi oktatómmal. Akkor megtaláltam Fischer Mór sírját. Bár elolvasni már nehezen tudtam, mert tönkre tette az idő, lassan mégis - betűről betűre - kirajzolódott a nedvességet könnyen magába szívó tatai mészkőbe vésett szöveg:

„Itt nyugszik Mose Fischer von Fakasházy, aki megalapította Magyarország első porcelán gyárat Herend városában”

Igen, akinek a sírja előtt álltam nem más, mint Farkasházy Fischer Mór, a herendi porcelán gyár megalapítója.

Világhírű lett.

Méltán és kiérdemelten. Királyok, császárok asztalán ott díszelgett a herendi gyár terméke, hirdelve az alkotókészség jutalmát.

Ma már a sírkövön lévő betűket szinte ki-

tapintani sem lehet! Igaz, a sír meg van jelölve, de a héber név, a gyáralapítás körülményeiről, a nemesi cím kiérdemléséről tájékoztató kalligrafikus héber betűk alig-alig olvashatók. Nagyon-nagyon kár!

Környékén családtagok, kortársak népes koszorúja alussza örök álmát.

Művészek, nyomdászok, rabbik, meseteremberek, kereskedők pihennek ott a csendes anyaföldben. Az őszi napfény aransugara végigpásztázza a vidéket, majd éles fordulatot vesz, s játszi könnyedséggel eltűnik, megteremtve az alkonyi homályt.

A temető bejáratánál egy emléktáblát láttam a következő felirattal:

„Őrizze e tábla Tata város több mint, hatszáz Auschwitzba deportált zsidójának nevét és emlékét.”

Amikor a tatai látogatásra készültem, a Jád Vásém archívumában megnéztem, hány zsidó élte túl a holocaustot Tatán.

Harminkettő...

Visszatértek oda, és az első dolguk volt újból hitközséget alapítani. Majd a hitközség megszűnt, de a zsinagóga áll, és a zsinagóga emlékeztet arra, hogy ott élt Handler Márk, akinek fia nem volt más, mint dr. Hevesi Simon pesti vezető főrabbi. Akinek az unokája nem más, mint dr. Hevesi Ferenc, az egyik legmagasabb rangú egykori rabbi-katonatiszt, és dédunokája New York Állam egyik gazdasági vezetője.

Gondolataimban visszatérek a mához. A szépen renovált templomhoz. A vértanúk drámai emlékművéhez. A látványossággá lett, muzeális értékű temetőhöz. Felettünk ékeskedik a díszes múltat hirdető vár, s messziről még látszik a Tata-tó felhőbe borult körvonala.

A temető pedig csendes magányában hirdeti, hogy ott, Európa szívében élt egy közösség, amelynek – legalább – emlékét őrzi a kegyelet.

Dr. Schőner Alfréd főrabbi

A cikk eredetileg a www.mazsihisz.hu oldalon jelent meg, a szerző engedélyével közöljük.

Jegyzetek:

1 Világi és vallási vezetők által álló testület 1845-ben döntötte el a Dohány templom építését. Az az elv vezérelte őket, hogy e helyen olyan zsinagóga álljon, mely tiszteletben tartja a tradíciókat, de otthont ad a liberalizációs törekvéseknek is. Az istentiszteleteket ünnepélyessé kívánták tenni orgona és énekalkalmazásával. A kiírt pályázatra Hild József klasszicista, Feszl Frigyes bizánci stílusú épülettel jelentkezett. Végül Ludvig Förster, mór stílusú épülettervet fogadták el. Ő tervezte a bécsi zsinagógát és több bécsi középületet. Magyarországon a Dohány utcai zsinagóga megépítésével iskolát teremtett. E stílustörténeti jellegzetesség megnyilvánulása a tatai zsinagóga is. A Dohány zsinagóga építéséhez 1854. július 30-án fogtak hozzá azzal, hogy az e helyen álló, s korábban működő épületeket lebontották. Amikor Förster az építkezésektől távol volt, a munkálatokat Wechselsmann Ignác vezette. 1859. szeptember 6-án a zsidó nagyünnep előtt ünnepi külsőségek közepette felavatták a Dohány templomot.

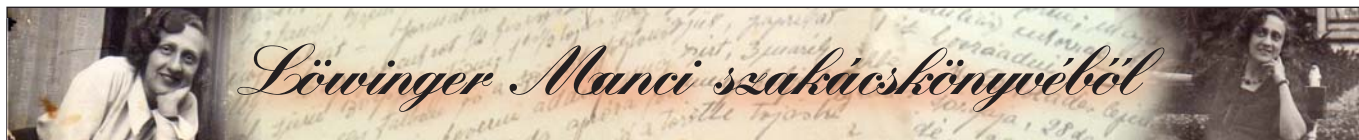
2 Ifj. Gyúszai László, A tatai zsidóság története. A tanulmány előadás formájában a Zsidó Kultúra hetén hangzott el Tatán, a Magyar Zoltán Művelődési Központban

1994. november 4-én. Gyúszai László tanulmánya a történész objektivitásával mutatja be a helyi zsidók vázlatos történetét 1867-ig. Külön kiemelendők azok a részek, amelyek a tudós, mártírhálált főrabbi, a nemzetközi szakirodalomban is elismert rabbi, Goldberger Izidor kutatásait és közleményeit használják fel. E helyen hívjuk fel a szerző facsimile kiadásra érdemes munkáját: Dr. Goldberger Izidor, A Talmud bölcssei, IMIT Kiadó, Budapest, 1932.

3 Ungár Joel paksi rabbi, 1800 -1885 - Nagy jesivájában számtalan kitűnő tanítvány hallgatott Halála után közeli rokona tette közé respozum - irodalmi alkotásait.

4 "...biztonságos jele az örökké tartandó szeretetnek" - 180 éve hangzott el magyarul az első zsinagógai prédikáció in: Schőner Alfréd, Mérleg, Válogatott beszédek, cikkek, tanulmányok, Budapest, pp. 258-268.

5 Kálmán Ödön 1886-19... a budapesti rabbiképző végzettje. 1910-ben avatták bölcsészdoktorrá, 1912-ben kapta rabbi diplomáját. Tudományos munkásságban igen gazdag életpályáját A RABBI KÖNYVE, Budapest, 1940 című munkájával koronázta meg, amely generációk óta a gyakorló rabbi mindennapos kézikönyve.

A fagyalt csodája

A nyár egyik legkedveltebb édessége a fagyalt. Van, aki télen is örömmel elfogyaszt egy adagot, de a legtöbben inkább meleg napokban. Történeszek szerint már az ókorban is előfordult, hogy az uralkodók, akik olyan országokban (Perzsia, Róma, Görögország) éltek, ahol hóval fedett hegyek vannak, a szolgáltaikkal havat és jeget hozattak és a jeges keveréket izesítették. Ez a feladat nem volt könnyű, és a szegény rabszolgák biztos megfagytak, míg a jeget ásták. Nekünk nem kell jeges hegycsúcsokat keresni, hogy finom fagyaltot együnk. Kávéházak, cukrászdák és szupermarketek jégsezkrényeiben mindenki megtalálhatja kedvenc ízeit. Azoknak, akik mégis otthon készítenének hideg desszertet, kerestem a régi családi szakácskönyvben finom és könnyen elkészíthető recepteket (tejes és párve változat, húsos étkezés utánra).

Tejes fagyalt:

25 dl tejszínhabot habbá verünk 1/2 pohár kristálycukorral. Apró darabokra

illusztrációs felvétel

vágunk csokoládét, diót, mandulát és a habhoz keverjük. A mazsolát egy kis li-körbe áztatjuk és azt is a habhoz adjuk. 1 doboz zselatint feloldunk az utasítások szerint, majd a tejszínhabhoz keverjük, és ha nem elég édes a keveréket mézzel izesítjük. Tálalás előtt pár óra hosszat fagyasztjuk.

Párve fagyalt:

2-3 pohár gyümölcslébe (pl. narancs, alma vagy erdei gyümölcs) apróra vágott gyümölcsöt keverünk. Mézzel vagy cukorral izesítjük, esetleg turmixszoljuk. Fagyasztás után villával összetörjük kissé a fagyaltot és gyümölcscsel díszítve tálaljuk.

Jó étvágyat!

Orna Mondshein,
Ashkelon, Izrael

(Folytatás az előző oldalról)

6 Dr. Goldberger Izidor, Hevesi Simon szüleinél, in: Hevesi Emlékkönyv, Budapest, 1934. p.35

7 Hevesi Simon (Aszód, 1868. márc. 22. Bp., 1943. febr. 1.): rabbi, vallásfilozófus. A bp.-i orsz. rabbiképző intézetben és a bp.-i egy.-en tanult. 1894-től kassai, 1897-től lugosi, 1905-től bp.-i rabbi. 1927-től a pesti izraelita hitközség vezető főrabija. Az Országos Magyar Izraelita Közművelődési Egyesület (OMIKE) alapítója. F. m. Versek: Elbeszélő költemények (Lugos, 1904); Jób könyvének fordítása és elmélete (Lugos, 1904); Etika a Talmudban (Bp., 1920); Kant Immanuel (Bp., 1925); A causalitás válságáról (Bp., 1938). Irod. Scheiber Sándor: H. S. irodalmi munkássága (Hevesi-Emlékkönyv. 1934); Katona József: H. S. (Izr. Magyar. Irod. Társ. évk. Bp., 1943.) (Forrás: Magyar Életrajz Lexikon.)

8 Kálmán Ödön 1886-19... a budapesti rabbiképző végzettje. 1910-ben avatták bölcsészdoktorrá, 1912-ben kapta rabbi diplomáját. Tudományos munkásságban igen gazdag életpályáját A RABBI KÖNYVE, Budapest, 1940 című munkájával koronázta meg, amely generációk óta a gyakorló rabbi mindennapos kézikönyve.

9 Dr. Goldberger Izidor, Hevesi Simon szüleinél, in: Hevesi Emlékkönyv, Budapest, 1934. p.35

10 Hevesi Simon (Aszód, 1868. márc. 22. Bp., 1943. febr. 1.): rabbi, vallásfilozófus. A bp.-i orsz. rabbiképző intézetben és a bp.-i egy.-en tanult. 1894-től kassai, 1897-től lugosi, 1905-től bp.-i rabbi. 1927-től a pesti izraelita hitközség vezető főrabija. Az Országos Magyar Izraelita Közművelődési Egyesület (OMIKE) alapítója. F. m. Versek: Elbeszélő költemények (Lugos, 1904); Jób könyvének fordítása és elmélete (Lugos, 1904); Etika a Talmudban (Bp., 1920); Kant Immanuel (Bp., 1925); A causalitás válságáról (Bp., 1938). Irod. Scheiber Sándor: H. S. irodalmi munkássága (Hevesi-Emlékkönyv. 1934); Katona József: H. S. (Izr. Magyar. Irod. Társ. évk. Bp., 1943.) (Forrás: Magyar Életrajz Lexikon.)

11 Lásd a Debrecen Egyetem Jogtörténet Fakultásán az Egyházművészet című előadást.

12 Emlékkönyv Dr. Hevesi Simon pesti főrabbi papí munkásságának negyvenedik évfordulójára. Tanítványai, barátai és tisztelői közreműködésével szerkesztették: Dr. Guttman Mihály, Dr. Löwinger Sámuel, Dr. Hevesi Ferenc, Dr. Friedmann Dénes. Budapest, 1934. pp. 7-8.

Az emlékkötethez héber nyelvű szöveg is társul. Címe: Széfer Hájobél Lichvod Háráv Hákolél doktor Cádok Hevesi. A két részből álló tudományos mű szerzői közül hadd emeljünk ki - Kálmán Ödönön kívül - Hajdú Miklóst, Farkas Józsefet, Vidor Pált, Groszmann Zsigmondot, Hoffer Ármint, Katona Józsefet, Kecskeméti Lipótot,

stb. A héber nyelvű részben - többek között - Blau Lajos, Hahn István és Guttman Mihály tanulmányai is megtalálhatók.

13 „Szomorýt megannyi pöz mentette meg attól, hogy rádöbbenjen álmai hiábavalóságára. A sárga csillagról azt a megjegyzést tette, hogy nem illik egy szürke ruhához. Betevő falatja sem volt, amikor a hitközségi segélyt göggösen elutasította. A zsidóság múltját és történetét tisztelte s költői ihlettel jelenítette meg. Nem szerette a zsidó önmagában.

14 A magányos próféta szerepét azonban nemcsak Szomorýt hirdette meg a Levelek és a Párizsi regény idején. A korban a zsidóság megtisztulását követelő röpiratok hasonló hangon, az eksztázis ugyanilyen magasában szóltak. Hevesi Ferenc (Hevesi Simon fia, a székesfehérvári főrabbi) Szenvedés, igazság címen adta ki könyvét. A mai ember világa, fejtegeti, kihűlt, halott világ, amelyből elvétellett a szív, a poézist az üzlet tartja távol, nincs hona a részvétnek, irgalomnak, könyörületnek, a fájdalomak és örömök magasztos harmóniájának. A mai ember homlokán nem ragyog az istennév. A szentély pusztulását azért érdemelte meg a választott nép, mert az már csak üres hüvely volt, a hit tartalmának híján. A hit szerepe olyan, mint a muzsikusa, a zsidóság az istenség instrumentuma” in: Ungvári Tamás, A pária-parvenü tragédiája. Múlt és Jövő 1999/1.

15 A magyar zsidóság együttes megmozdulása a Palesztina-kérdésben. In: Haderech, 1945. november 29. (VI. évf. 34. sz. 5-6. o.). Valamint: A magyar zsidóság egységes állásfoglalása Palesztina kérdésében. In: Új Élet, 1945. nov. 27 (I. évf. 3. sz. 3-4. o.). November 25-én a Royal Színház épületében. Megjelent dr. Balogh István miniszterelnökségi államtitkár, dr. Vidor Gyula miniszteri tanácsos és dr. Jakobovits Béla miniszterelnökségi jogtanácsos. Ott van Kahan-Frankl Samu, Stöckler Lajos, dr. Geyer Albert, dr. Hevesi Ferenc lelkész, vezérőrmagy, dr. Náthán Sándor a Jewish Agency Palesztina Hivatalának vezetője, dr. Duschinsky Jenő ort. rabbi, az Aguda képviselője és a Hechaluc zsidó ifjúsági munkásszervezet megbízottja. In: Novák Attila, Cionizmus érett korban, Múlt és Jövő, 1998/2-3

Gergely Anna, A székesfehérvári és fejér megyei zsidóság tragédiája. (1938-1944) Vince Kiadó, 2003. p. 44. (A névmutató szerint a tudományos igényességgel összeállított, és komoly levéltári kutatásokat is felvonultató kötetben – mindössze - kétszer kerül említésre Hevesi Ferenc neve)

16 Izrael eszmevilága. Magyar rabbik válogatott hitiszmonkálatai. (szerkesztik: Hevesi Simon, Kiss Arnold, Groszmann Zsigmond, Hevesi Ferenc)

17 Lásd: New York-i Magyar Konzulátus honlapja, 2003. november 7. in.: http://www.gimagine.com/gimagine/Hungarian_Consulate/2003-11-07-Kulturalis_orokso_g_megallapodas/default.htm

Schôdza v Bratislave

Kuratórium Celoslovenského strediska zdravotnej a sociálnej pomoci pri ÚZ ŽNO v SR zvolalo dňa 21. 4. 2010 poradu pracovníkov ŽNO a ŽNK. Poradu otvoril predseda ÚZ ŽNO, pán Frankl a predstavil členov nového kuratória, oboznámil prítomných s úlohami, ktoré si vytýčilo. Hlavné ciele do nasledujúceho obdobia: zlepšiť informovanosť obcí a aktivizovať činnosť sociálnych pracovníkov na obciach.

Požiadala pracovníkov jednotlivých obcí, aby zabezpečili informovanosť svojich členov cez svojich pracovníkov, aby sa obmedzili priame volania členov obcí na ÚZ ŽNO. Informácie o sociálnych programoch a podmienkach nástupu do OHEL DAVIDu majú členovia obcí získavať od pracovníkov jednotlivých ŽNO a ŽNK a na ÚZ ŽNO sa majú obracať s dotazmi v prípade nejasností pracovníci ŽNO.

Informoval prítomných, že Domov dôchodcov OHEL DAVID bol prekvalifikovaný na špecializované zariadenie so stupňom V a že sa stal samostatnou jednotkou, pracujúcou pod záštitou ÚZ ŽNO. Potom odovzdal slovo pani riaditeľke Peniakovej, ktorá vysvetlila význam nového názvu zariadenia. Stupeň V znamená, že občan uchádzajúci sa o prijatie do zariadenia musí spĺňať určité zdravotné kritéria pre nástup. Štátna dotácia pri tomto stupni je najvyššia a dofinancovanie je naďalej z ÚZ ŽNO. Pripravuje sa tu možnosť denného pobytu a naďalej funguje prechodný pobyt na obdobie maximálne 3 mesiace.

Predseda kuratória pán Kornfeld informoval prítomných, že naďalej sa budú

prijímať do OHEL DAVIDu obeť holokaustu a na denný a prechodný pobyt sa budú uprednostňovať členovia jednotlivých obcí a až na voľné miesta sa budú prijímať ostatní uchádzači. Pripravuje sa nový štandard podmienok prijímania uchádzačov. Návrh štandardu dostali prítomní, konečná verzia bude zaslaná na jednotlivé obce, kde bude k dispozícii pre všetkých členov. Zástupca JOINT-u, pán Färber hovoril o možnostiach pomoci pre druhú generáciu, ktoré sú momentálne veľmi obmedzené. Vedenie ÚZ ŽNO a kuratória pracuje na tom, aby sa pomoc pre 2. generáciu rozšírila v blízkej budúcnosti a tak isto sa pracuje na tom, aby aj 2. generácia mohla byť prijímaná do OHEL DAVID-u. Podmienky sociálnej výpomoci pre druhú generáciu budú ešte upresnené, ale zatiaľ platia tieto pravidlá:

- klient nemá pracovný pomer alebo má skrátený pracovný pomer,
- má zhoršený zdravotný stav a je držiteľom preukazu ZŤP,
- je priamym potomkom preživších a narodil sa do roku 1960,
- pred podaním žiadosti bol minimálne rok členom náboženskej obce,
- jeho príjem nepresahuje 500 eur mesačne.

Predseda kuratória žiadala pracovníkov náboženských obcí, aby pri potvrdzovaní takýchto žiadostí dôsledne dodržiavali podmienku členstva a aby pri nesplnení tejto požiadavky neodporúčali ľudí, ktorí túto podmienku nespĺňajú. Jedine obeť holokaustu nemusia túto požiadavku spĺňať pri žiadosti o prijatie do niektorej z foriem pomoci v OHEL DAVID-e.

Toto sú plánované podmienky pre 2. generáciu na zaradenie do sociálnych programov, podmienky sa budú ešte upresňovať a ŽNO a ŽNK ich dostanú písomne. Na každú ŽNO bude zaslaný zoznam ľudí, ktorí doteraz poberali sociálnu výpomoc, bude ho treba odsúhlasiť a zaslať späť.

Na záver sa predseda ÚZ ŽNO a predseda kuratória poďakovali pani Mencerovej, ktorá sa rozhodla ukončiť svoju prácu na čele Celoslovenského strediska zdravotnej a sociálnej pomoci a popriali jej veľa zdravia do budúcich rokov.

Po ukončení porady a po obede sa prítomní presunuli do OHEL DAVID-u, prezreli si zariadenie, oboznámili sa s jeho fungovaním, prezreli si práce klientov, zapájajúcich sa do záujmových činností a zoznámili sa s klientmi, ktorí sa veľmi kladne vyjadrovali o pobyte v tomto domove.

Judita Haasová

Návšteva predstaviteľa Claims Conference v Komárne

Kim Zeitman, predstaviteľka Claims Conference z Ameriky, pricestovala v máji na jednotýždňovú návštevu Slovenska. Cieľom jej cesty bolo oboznámiť sa na mieste s životnými podmienkami ľudí, ktorí prežili holokaust. Do Komárna prišla spolu s Martinom Kornfeldom, vedúcim kancelárie ÚZ ŽNO v SR. Hostí v Menháze prijal predseda Anton Pasternák, vedúca

kancelárie Judita Haasová a koordinátor Tamás Paszternák. Po prehliadke synagógy a múzea oboznámili vedúci ŽNO v Komárne hostí s programami obce, respektíve s krokmi, ktoré boli uskutočnené v súvislosti s tými, ktorí prežili holokaust. Delegácia nakoniec navštívila tetu Blanku Löwingerovú, jednu z tých obyvateľov Komárna, ktorí prežili holokaust.

Odhalenie náhrobkov v Dunajskej Strede

V nedeľu 23. mája boli na židovskom cintoríne odhalené tri náhrobky. Na tejto udalosti sa okrem rodinných príslušníkov, známych a priateľov zúčastnili aj predstavitelia skoro všetkých okolitých náboženských obcí, z Győru, Nitry, Bratislavy, Galanty a Komárna.

Obrad na krásne zrenovovanom cintoríne viedol Tibor Haas, predčítač modlitieb Židovskej náboženskej obce v Galante, za pomoci Vojtecha Fahna, predsedu ŽNO v Galante.

Najprv odhalili v súlade s tradíciami náhrobkov Sándora Brandla, potom tety Joli Engelovej a nakoniec Janky Feldmárovej. Bolo dobré spoločne spomínať a oživiť tradície.

Stretli sa tu známi, ktorí sa dávno nevideli – bohužiaľ na takomto smutnom mieste – ale dokázali to, že v tomto kraji ešte stále žijú židovské tradície.

Turistická spolupráca V4

Otváracia konferencia v Budapešti

Z iniciatívy Strediska židovského turistického ruchu a kultúry pri ŽNO v Budapešti (ZSIKK) usporiadali v slávnostnej sále na ulici Síp v dňoch 23. a 24. marca t.r. stretnutie pozvaných predstaviteľov, ktorí sa zaoberajú v krajinách Višegradskej štvorky s turistikou v oblasti návštevy židovského kultúrneho dedičstva. Cieľom stretnutia, organizovaného s podporou Višegradskeho fondu bolo zahájenie perspektívnej spolupráce, hlavne v oblasti kultúrneho dedičstva.

Po úvodných slovách riaditeľky ZSIKK prítomných pozdravil riaditeľ MAZSIHISZu a Budapeštianskej ŽNO Gusztáv Zoltai, ktorý zdôraznil, že program je usporiadaný v rámci Stredomaďarského regionálneho operatívneho programu podporovaného Európskou úniou v programe Brána do židovskej štvrte, v ktorom si vytýčili za cieľ v rokoch 2009-2011 rozvoj a obnovu Synagógy na ulici Dohány, Maďarského židovského múzea, Sály Goldmárk a zavedenie nových služieb.

Na začiatku konferencie po úvodných slovách odzneli prednášky o miestnych dedičstvách kultúry. András Illés hovoril o poznatkoch sprievodcu turistov. Hlavná archivárka Maďarského židovského archívu Zsuzsanna Toronyi predstavila možnosti zapojenia zbierky archívu do oblasti turistiky cestou výpravného archívu, ktorý otvoria na jar 2011 a aj strediska o pátraní rodokmeňov v rámci programu Korene.

Márton Vajda predstavil ciele židovskej informačnej domovskej stránky Jewinform (www.jewinform.hu), a predstavil úlohy a činnosť novej kancelária, ktorá bola práve v ten deň otvorená pod arkádami synagógy.

Vedúci Slovenského centra židovského kultúrneho dedičstva, podpredseda ÚZ ŽNO dr. Maroš Borský podal podrobnú informáciu o Slovenskej ceste židovského dedičstva, pričom spo-

menul možnosť jej rozšírenia do ostatných krajín V4, pritom predstavil aj nový reprezentačný katalóg.

V zastúpení Poľska boli prítomní dvaja mladí pracovníci krakovského múzea – Židovské múzeum Galícia – z nich múzeum predstavil Jakub Nowakowski.

Českú republiku zastupoval - na žiadosť riaditeľa pražskej obce Františka Bányaiho - riaditeľ Českého centra v Budapešti Michal Černý.

Na záver sa predstavil Maďarský židovský letný festival, ktorý v tomto roku oslavuje Bar micva, už trinásty rok máme možnosť sledovať jej programy,

a v tomto roku okrem Budapešti budú usporiadané akcie aj v Európskom hlavnom meste kultúry v Pécsi.

Na konferencii sa zúčastnili odborníci zo spoločnosti Magyar Turizmus Zrt., z Budapeštianskeho turistického úradu resp. spomedzi partnerských inštitúcií Pamätné stredisko Holokaustu.

V prvej etape spolupráce zaujímavosti z oblasti židovského kultúrneho dedičstva štyroch krajín predstavia v spoločnej publikácii. Na webovej stránke Jewinform budú zverejnené informácie z krajín Višegradskej štvorky.

V rámci projektu Brána do židovskej štvrte Maďarské židovské múzeum, ktoré pripravuje novú stálu výstavu, ktorej audio guide bude dostupný v slovenčine, v češtine a v poľštine.

Veríme, že konferencia v Budapešti bola začiatkom dlhodobej a plodnej spolupráce, ku ktorej s v budúcnosti aj viacerí zapoja.

PT

Dokumentácia judaiky

Uprostred mája pracovali v Komárne počas dvoch dní pracovníčky Slovenského centra židovského kultúrneho dedičstva, kunsthistorička Jana Švantnerová a fotografka Múzea židovskej kultúry v Bratislave Viera Kamenická.

Hlavným cieľom ich práce bola komplexná dokumentácia judaiky náboženskej obce (náboženské predmety, prvky zariadenia súvisiace s židovským náboženstvom). Komárno bolo ich štvrtou zastávkou po Bratislave, Trenčíne a Michalovciach. Ku každému predmetu bude zhotovená profesio-

nálna fotografia a popis, spolu s úplným prekladom hebrejských textov.

Podľa plánov budú tieto materiály neskôr aj publikované. V posledný júnový týždeň sa už na konferencii s názvom Židovské kultúrne dedičstvo Komárna dozvieme výsledky spracovania materiálov od pani kunsthistoričky.

Aj v Nitre spomínali

*Motto: Všetky inkvizície trvajú na tom, že v Desatore nie je prikázanie: „Nedáš zabiť!“
Stephan Zweig*

Na židovskom cintoríne v Nitre sa za účasti vzácných hostí, veľvyslanca štátu Izrael Zeeva Bokera a primátora Nitry Jozefa Dvonča v nedeľu 16. mája konala tradičná trizna za obete holokaustu z Nitry a okolia.

Na nezmyselnú smrť umučených si napriek extrémne nepriaznivému počasiu prišli zaspomínať členovia Židovskej náboženskej obce v Nitre (ŽNO), predstavitelia okolitých náboženských obcí, ale aj občania Nitry. So slávnostným príhovorom vystúpil JUDr. Peter Schwarcz, predseda ŽNO v Nitre, ktorý vzdal úctu obetiam druhej svetovej vojny a zároveň poďakoval vedeniu mesta Nitry na čele s primátorom Jozefom Dvončom, u ktorého nachádzajú vždy otvorené dvere v súvislosti so snahou o zachovanie židovských pamiatok. Ocenil, že zrekonštruovaná synagóga je nádherným stánkom kultúry pre všetkých obyvateľov a návštevníkov mesta a oživuje myšlienky a skutky veľkého Nitranu, filantropa Jozefa Engela a jeho manželky, ktorí celý svoj majetok a život zasvätili pomoci chudobným a núdznym bez ohľadu na ich pôvod.

V programe vystúpil aj Zeev Boker,

ktorý navštívil Nitru krátko pred koncom svojej misie na Slovensku. Prítomným

sa prihovorila i poslankyňa mestského zastupiteľstva Eva Hlaváčová, ako aj študentky Gymnázia na Párovskej ulici, ktorá bola pred vojnou židovskou

štvrtou. Hovorili o tom, prečo sa vo svojej študentskej práci venovali práve téme antisemitizmu. V brilantne napísanej a obsahovo veľmi bohatej práci vyjadrujú svedectvo, že tolerancia a ľudskosť by mali byť ľudstvu prvoradé.

Pietne stretnutie, ktoré sa kvôli nepriazni počasia muselo konať pod strechou domu smútku, zakončila krátka úvaha o mieri v podaní najmladšej členky ŽNO v Nitre, Natašky Elkriefovej a

modlitba za martýrov, ktorú zaspieval piešťanský rabin Zev Stiefel.

K. Potoková

Príhovor študentiek Párovského gymnázia v Nitre

Vážené dámy, vážení páni,

volám sa **Sabína Szórádová** a spolu s mojou spolužiačkou Adrianou Migrovou sme študentkami Gymnázia na Párovskej ulici v Nitre. Minulý rok sme sa rozhodli zapojiť do stredoškolskej odbornej činnosti a za tému našej práce sme si zvolili život a osudy Židov po roku 1945, čiže po druhej svetovej vojne. Prečo práve táto téma? Samozrejme, že dôvodov bolo viacej. V prvom rade sa obidve už dlhší čas zaoberáme históriou a hlavne ja dejinami židovského národa. A tak sme si povedali, že by bolo pre nás zaujímavé spracovať odbornú prácu, v ktorej by sme mohli naše vedomosti využiť a rozšíriť práve o to, čo nás zaujíma. Taktiež zistenie, že navštevujeme školu, ktorá sa nachádza na území bývalej židovskej štvrte, nás utvrdilo v našom presvedčení. Avšak, židovské dejiny sú veľmi bohaté a siahajú naozaj ďaleko, a tak sme si museli zvoliť len určitú časť, ktorej by sme sa hlbšie venovali. Asi mi dáte za pravdu, ak poviem, že pre širokú verejnosť je najznámejšie obdobie druhej sv. vojny, čiže holokaust. Nie je problém nájsť literatúru práve s touto témou. Nás však zaujímalo, čo sa s ľuďmi, ktorí prežili hrôzy koncentračného tábora alebo prenasledovania, stalo potom. Aké boli ich ďalšie osudy. Či pretrvával antisemitizmus aj po vojne. Alebo či sa podarilo ľuďom židovského vyznania adaptovať a začleniť medzi ostatné obyvateľstvo žijúce na území ČSR.

Adriana Migrová: Rozhodli sme sa pracovať formou oral history, čo znamená, že sme vyhľadávali a následne sa stretávali s ľuďmi, ktorí prežili a vrátili sa z koncentračného tábora. Môžete vidieť veľa filmov, čítať o vojne množstvá článkov, ale nič na vás nezapôsobí tak, ako keď sa rozprávate s 83-ročnou paňou a počúvate jej spomienky na všetky hrôzy, ktoré ako štrnásťročná dieťa prežila v Osvienčime. Táto práca nám veľmi veľa dala. Spoznali sme množstvo úžasných ľudí, ktorí nám boli ochotní pomôcť a našli si na nás čas. Tejto práci sme venovali viac ako pol roka a teší nás, že sa nám podarilo vzbudiť záujem našich spolužiakov, ľudí, s ktorými sa denne stretávame. A istým spôsobom sme ich prinútili premýšľať a nezmyselnosti vojny rasovej a náboženskej neznášanlivosti.

Vysoké sviatky sa začínajú skoro – oslavujte s nami aj vy!

Dňa 8. septembra, v stredu večer, sa začínajú Vysoké sviatky, **Roš Hašana**. Prívitáme rok 5771. **Jom Kippur**, Deň zmierenia, sa začína dňa 17. septembra, v piatok večer. Dňa 18. septembra bude **Mazkir**, keď budeme spomínať na našich zosnulých. Po minuloročnom úspechu opäť postavíme šiator na **Sukkot** vo dvore Menházu.

Pre našu malú komunitu je veľmi dôležité, aby všetci naši súverci oslavovali s nami, preto prosíme, aby ste si naplánovali vaše letné dovolenky tak, aby sme sviatky mohli stráviť spolu!

Vedenie ŽNO v Komárne

Ceny Kehila a Kehila Haver 2010

V Európsky deň židovskej kultúry (5. septembra, nedeľa) budeme opäť udeľovať ceny Kehila a Kehila Haver. Cenu **Kehila** môžu dostať tí naši súverci, ktorí sa veľkou mierou zaslúžili o rozvoj náboženských obcí v našich regiónoch. Cenu **Kehila Haver** môžu dostať tí nežidia, ktorí vykonávajú činnosť v záujme posilňovania zaniknutých židovských komunít, respektíve náboženskej tolerance. Návrhy na kandidátov na udeľenie týchto cien môžete poslať na adresu kile@menhaz.sk, alebo poštou do 30.6.

Založili novú ŽNO

Dňa 11. apríla t.r. v Trenčíne založili novú ŽNO Trenčín – Piešťany. Na zakladajúcom zasadnutí bol prítomný aj podpredseda ÚZ ŽNO Igor Rintel, veľvyslanec štátu Izrael v Bratislave Zeev Boker a piešťanský rabin Zev Stiefel. Na zasadnutí zvolili za predsedu JUDr. Ivana Eckmanna. Naša ŽNO poslala list, v ktorom zablagožela novej komunitu a jej členom s práním, aby sme čím skôr mohli úspešne spolupracovať.

Žiadame Vašu podporu

Zmena ČÍSLA ÚČTU!

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ S približujúcim sa jarným obdobím znova priebežne prichádzajú do Menházu návštevníci, ľudia hľadajúci svoje korene. Frederick Goldberg a Carolyn Lakewold z USA pricestovali skúmať minulosť, ale v uplynulých mesiacoch sme už mali hostí aj z Talianska a Austrálie.

☆ Zbierka malej knižnice Bélu Spitzera bola obohatená o nové knihy, medzi nimi aj o nedávno vydané modlitobné knižky Machzor v češtine.

☆ Prosíme tých členov ŽNO v Komárne, ktorí ešte nezaplatili členský poplatok za rok 2010, aby ho uhradili na sekretariáte počas stránkových dní, alebo bankovým prevodom.

☆ Kvôli silným dažďom bola v máji znova zatopená strecha domu na Ulici Eötvösa číslo 9. Vedenie ŽNO v Komárne vykonalo potrebné opatrenia na okamžité odstránenie technickej poruchy.

Správy z cintorína

ŽNO v Komárne žiada touto cestou príbuzných, aby láskavo čím skôr zaplatili poplatok za údržbu cintorína na sekretariáte, alebo bankovým prevodom.

Na základe správ od návštevníkov vás informujeme, že na cintoríne sa zvýšil výskyt kliešťov. Prosíme vás, aby ste pri návšteve cintorína použili patričný prostriedok na ochranu proti kliešťom!

SPRAVODAJCA

Osvienčimský album prichádza na Námestie Európy

Dňa 13. júna o 12:30 po Dni martýrov bude na Nádvorí Európy otvorená vonkajšia putovná výstava Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici s názvom Osvienčimský album. Túto výstavu bude možné navštíviť počas jedného mesiaca.

Minulý rok bola budapeštianska verzia výstavy umiestne-

ná v gymnáziu Jánoša Selyeho, teraz bude vonkajšia verzia výstavy ľahko dostupná pre každého, kto sa poprechádza Komárnom.

Túto udalosť spoločne, na popud ŽNO v Komárne, organizuje mesto Komárno a múzeum.

-p-

POZVANIE

Židovské kultúrne dedičstvo v Komárne

Bez účasťníckeho poplatku

Registrácia účastníkov:

E-mail: kile@menhaz.sk

Prosíme o Vašu odpoveď najneskôr do 21. júna 2010. Ďakujeme.

Rekonštrukcia Menházu

Napriek nepriaznivému počasiu pokračovala v máji rekonštrukcia Menházu. Fasáda smerom na ulicu bola skoro celá dokončená, renovované ozdobné prvky zo sadry sa taktiež dostali na svoje miesto. Vďaka podpore, ktorá bola odsúhlasená na konci apríla, sa môže tento rok začať aj obnova časti smerom na dvor, a týmto sa môžu ukončiť práce, ktoré trvali šesť rokov.

POZVANIE

Židovská náboženská obec v Komárne
Slovenské centrum židovského kultúrneho dedičstva

si Vás dovoľujú pozvať na seminár

Židovské kultúrne dedičstvo v Komárne

Podujatie sa uskutoční pri príležitosti dokončenia obnovy objektu Menhász

dňa 29. júna 2010
v budove Menhász
Eötvösa 15, Komárno

PROGRAM

9:30 – 10:00
Registrácia návštevníkov

10:00 – 10:15
Úvodný príchov
Anton Pasternák, predseda ŽNO Komárno

10:15 – 10:45
Slovenská cesta židovského kultúrneho dedičstva
Miroš Borsky, Slovenské centrum židovského kultúrneho dedičstva, Bratislava

10:45 – 11:15
Synagoga v Menháze a jej obnova
Tamás Paszternák, ŽNO Komárno

11:15 – 11:30
Občerstvenie

11:30 – 12:00
Židovské pamiatky a vzdelávanie učiteľov na Slovensku
Monika Vrzgulová, Dokumentačné stredisko holokaustu, Bratislava

12:00 – 12:30
Pokiaľ židovskej minulosti Komárna
Jana Švanterová, Slovenské centrum židovského kultúrneho dedičstva, Bratislava

12:30
Diskusia a záver podujatia

